

LA TANA DEL LUPO

ABRUZZO ETATIK "GRAVEL" TXIRRINDUAZ

Mapa: Italia erdialdea eta ibilbideko baderatzitopak

2023ko Uztailaren 9a da, igandea, egunsentiko 6:30ak dira baina dagoeneko sargori dago. Nire txirrindukide Iñaki eta biok Fiumicino hotel merke eta ilun baten atarian gaude, 5 bat kilometrotara dagoen. Erromako aireportu ofizialera eramango gaituen laugarren taxiaren zain. Hegazkina gaitzeko arriskua DEFCON 2 alarma egoerara pasa da. Laugarren taxi? Galdetuko du irakurleak. Bai, laugarrena.

Atzo, Fiumicino paisaia samingarni eta distopikoan, estu eta larri, gauko 22:00etan lortu genituen hegazkinetan bizikletak eraman ahal izateko kartoitzko kaxak, "in the middle of

nowhere" aurkitzen den kirol-hipermerkatu batetako langileen dohaintzari esker, benetako mirakulua. Kontua da, horren kaxa ederrak zirela, ezen ez direla sartzen, XXXL tamainako furgoneta-taxi eskatu arren.

Laugarren hau "più grandi" izango zela esan ziguten, eta "quindici minuti" itxaroteko, baina ez ginen asko fio. Bitartean, erabat pipertu eta etsi aurretik, etorkizunerako geratuko zen gure azken 10 egunen kronika idaztea bururatu zitzaidan.

TESTUET AARGAZKIAK

Iñaki Etxabe Iriondo
(Elgoibar, 1992)

Mendizalea, alpinista, eskalar zailoa, trail korrikalaria, "jal-alai" zestakari ohia eta, noski, txirrindularia. Biko packing munduan bako, hainbat bidaiata interregionalen ditu: Iparraldeko lur muturrarada North Cape, Canada eta EEBak, Maroko eta beste hainbat eta hainbat Iberiar penintsulan, Euzko Harria eta Pirinioetan.

Ibon Sierra Lasa
(Elbar, 1970)

Mendizale eta txirrindularia. Hainbat bidaiata txirrinduz eta zaku-tokin ditu eginak Euzko Harria, Espainian, Frantzia, EEBtako mendebaldean, India eta Nepal. Oso trebea ez den arren, marrazle tiera gustatzen zio.

AURKEZPENA

"Gravel" bñrrinduren modaren olatua hartu eta Italiako erdialdetik eta Abruzzo mendietatik zehar itzulibat egin dugun 53 urteko bi "gazte" gara (Itiaki, lehen aurkezturiko laguna, eta ni, Ibon; urte askotarako).

Erroman hasi eta bertan bukatu genuen itzulia (Fiumicino, zehazki). Dena den, pasarterik aipagarriena Abruzzo eskualdetik zehar La tana del lupo edo Otsoaren babeslekua izenez bataiatu zen mendi-bizikleta itzulia izan zen.

Mendirik garaienek 3000 metro inguru dituzte eta natura ingurune paregabea da; eskualdeak fauna eta flora endemiko berezia du

Abruzzo mendiak Italia iparraldetik hegoaldera zehar katzen duen Apenino mendilerroaren erdigunean kokatzen dira. Mendirik garaienek 3000 metro inguru dituzte (Corno Grande, 2912m) eta natura ingurune paregabea da; fauna eta flora endemiko berezia du eskualdeak. Hainbat parke nazionalen kokagune ere bada.

Lurralde interesgarri hori Italia erdialdean kokatuta egon arren, autoz Erromatik ordu eta erdira, historikoki eta kulturalki Italia hegoaldeari egokitzen zaio. Mendigune ez ezaguna da, isolatua, ekonomikoki baztertua. Baina, hala ere, edo arrazoi horregatik berberagatik, erakargarri itasun bereziz jantzia.

ERRONKA

Abruzzoetako Dukea zen Luigi Amadeo esploratzailearen XIX. mendeko balentria bat izan ez zen arren, ez pentsa horren erraza izan zenik bizitzaren udazkenean sarturik gauden bi lagunontzako bidaiari hau antolatzea eta burutzzea.

Aide batetik, gutxieneko egoera fisikoa eskatzen duen ibilbidea izan zen, eta guretzako ez da horren erraza sasoiako mantentzea.

Bestetik, gure adinarekin, sakelako telefonoko teknologia berrietara eta digitalizazio etengabera egokitu behar izana ez da gure indargune-etariko bat; eta gaur egun, guretzako tamalez, bidaiatzeko tresna ia "ez inbesteko" bihurtu arazi digute. Horretaz gain, ezin egon horri presbiziari lotutako bion ikusmen arazoak gehitu behar zaizkio.

Aje biologiko hauetatuz guztietaz gain, gure adin tarteko askok jasaten dugun egungo gizarteko beste madarrikazio bat kudeatu beharra suertatu zitzaigun: denbora falta. Hainbat eta hainbat lotura eta konpromiso, lanorduak eta egutegia, familia, bikotekidea, seme-alabak, ... ez da ez erraza opor egun apur batzuk antolatzea eta asmo handiegia ez izatea.

Horregatik, bidaiari arazo handirik gabe egin izana izarren leroatze ezohiko baten ondorioa izan zela pentsa dezakegu (azken une kritiko horretara heldu aurretik, noski).

Ibon, Maiailako parke nazionalatik

IBILBIDEA

Has dezagun bidaiari. Guztira 790 km inguru egin genituen arren, La tana del lupo ibilbideari dagozkion kilometroak gutxi gorabehera 390 km izan ziren. Aipatu beharra dago ibilbidea ez dagoela inolaz ere ez in situ markatua, eta, ondorioz, interneteko tracka eta GPSaren laguntza ezinbestekoa dela bertatik bertara jarraitzeko.

Kontakizunari dagozkion ez, etapaz etapa azaltzea baino nahiago izan dugu guretzako *night* nagusienak izan direnak deskribatzea. Jarraituriko ibilbidea eta etapen ezauzgarri nagusiak zehazteko honako mapa hau eta taula gehitu ditugu, La tana del lupori dagozkion etapen nabarmenduz.

Mendizaletasunaz haratago, etapa erakargarrienak nabarmentzeaz gain, lehenik eta behin Erroma hiria bñrrinduan bi aldiz zeharkatu izana azpimarratu nahi izan dugu. Biotako inor aurretik bertan izan barik geunden, eta gure asmoa berri ahal bezain laster igarotzea zen, aidez aurretik ez

Itaki, Campo Imperatoreko gol lautadak eta miltxoak Strade Bianche bazterretan

baitezguz ezer iradokitzen hiri ezezagun honek (bueno, nola ez, "calamari a la romana" zizka-mizka ez bada). Edozein, "Città Etterna" diotena gurutzatzean dezente hamitu gintuen zahar xamarrek ziruditen hainbat monumentu bitxi aurkitu izanak. Bilboko "Puppy"-rekin konpara daitezkeen ezer ez, noski, baina nolabaiteko meritua aitortu behariko diegu garai bateko erromatarrei.

Txantxa kaxkarra hori alde batera utzi eta Erromatik irten bezain laster ekialdera abiatu ginen, Pescara-ra doan "Via Tiburtina" bidea jarraituz. Lazio eskualdeko lautada jendetsua Tivoli-iraino hedatzen da. Bertatik altuera hartzen hasi eta baso eta mendi itox osatutako lurralde bakartiagoetan bameratu ginen, ekaitzpean blai-blai eginak, Abruzzoen bihotzera heldu arte. Hurrengo eguerdian Rocca di Cambio herrixkara heldu ginen, eta han egin genuen bat La tana del luporen lortzarekin.

Ordura arte errepidez eginiko ibilbidea izan zen, baina, gune horretatik aurrera, Strade Bianche izendaturiko bidexkan zehar, 3. mailako eta trafiko eskaseko errepide asfaltatuak tartekatzen hasi ginen. Strade Bianche delakoa asfaltatu gabeko kareharri txintxarritz eratutako bidea da, baina, edozein bide zidor tamalgarrirekin alderatu daiteke. Bide horietan zehar, ibilbidearen %95 inguru bizikletaz egin daiteke oro har; eta bazter ezkutu ederretatik joan arren, es-

fortzu fisiko handia eskatzen dute, batik bat zakuto astunak generamatza kontuan izanik.

Horrela bada, behin La tana del lupon murgildurik, eriojuaren orratzen zentzuan abiatu ginen gure "giro abruzzesea" egitera, paisaia izugarri ederrak eta zenbait parke nazional igaroz (Gran Saso, Maiella, Abruzzo eta Lazio e Molise). Tuntzetan, leher eginik, baina izpiritu a asebetarik eta bihotza puzturik, herri txikietan ostatu hartzen genuen, bertako gutizia enologiko eta gastronomikoak dastatzeko aukera paregabea aprobetxatuz. Dena den, sukaldaritza italiar entzutetsuaren baitan, pizza eta pasta gehiegi dagnela iruditu zitzaigun; entsalada freskoak, zopak eta arrautza frijituak faltan bota genuen. Garagardo eta Abruzzoetako ardoari buruz berrik, kezarik ez.

Baso estuek eta paisaiaren berdeak liluratu egin gintuzten, pagadiak, pinuak, lizarrak, izeiak, gaztainondoak, astigarrak, haritzak, elorriak, pikondoak eta beste hainbat zuhaitzek esaterako

Handik bost egunetara, behin bira bukatuta, hegoaldeko itzuli ginen Erromara. Apeninoak atzean utzi bitartean, be-

netan ikusgarria egin zitzaigun Monti Siburni izeneko parke naturala. Ilunabarrean, Filettinora bidean igotako Serra Sant'Antonio portua ere oroimenean geratuko zaigu, zuen edertasun eta orografia deskribaezina gatik.

ABRUZZOAK

Abruzzoen paisaia labur deskribatu beharra balego, zenbait ezaugarri aipatu beharko genituzke.

Aide batekik, eraketa orografiko mailakatuak. Samitan, 400 metroko altueran hasi eta 1600 metroko altuera bitartean ibiltzen ginen. Asko sinplifikatuz, esango genuke 400 metroko altuera igo edo jaitsi orduko goi lautada edo "plateau" izugarri batekin topo egiten genuela. Masin arrazako artzain txakur itzel eta mesfidatuez zaindutako artaldeak nahiko ohikoak ziren paisaia eurasiar bakarti erraldoi haietan.

Baso estuek eta paisaiaren berdeak ere liluratu egin gintuzten. Orografia eta altueraren arabera aniztasun handia aurkitu genuen, batik bat pagadiak, baina, baita ere pinu, izar, izei, gaztainondo, astigar, haritz, elorri, pikondo eta beste hainbat zuhaitz eta zuhaitzi mota ere. Adriatikoko magalerantz, oli-

bondoak eta mahasti sailak ere bazeuden; eskualdea moskatel mahats motaren jatorria omen da, eta Abruzzoetako ardo biziak duen sora, benetan merezitakoa dela esan dezakegu.

Fauna berri, aberatsa. Maiz gurutzu ginen azeri, orkatz, orein eta basurde saldoekin. Hartz eta otsoen presentzia gatik ere ezagunak dira Abruzzoak, guk ikusi ez genituen arren. Gaitz erdi.

Hango naturaz gain, bertako jendeak ere hunkitu egin gintuen

Bestalde, hamitzekoa egin zitzaigun aipaturiko bakardadesa, Erromatik horren gertu egon arren. Ikusi genituen turista apurrak mendizaleak ziruditen, eta bainue txoengatik ezagunak diren herri gutxi batzuetan elkartzen ziren. Inguru haietako herriak jasaten ari diren biztanleriaren zahartze eta gutxitzearen lekuko ere izan ginen. Pena handia ematen zuen, ekiditea ezinezkoa den patua balitz bezala. Dena den, ezin ukatu horrek dakarren xarma, eraikitzen ari zirela aipal baina sendo, eta aildapetan eraikitako edota eskegitako erailkin ikusgarriak ere.

Itali, presbiterio lagun duela, Corno Grandemendia atzetan

Eta "abruzzese" herritarrei buruz zer esan? Italiako hainbat estereotipo hautsiz, jende lasai eta apala aurkitu genuen orokorrean (gidatzen izan ezik). Jarrera lasai hori nabarmen zuten euren gana Montferrateko Salvatoreren "pidgim" sasi-erromantzea zerabilten morroirengana zuzendu ginenean (-Bon giorno, noi due no parliamo italiano mai piano piano se arriva lontano. Prego, una questione...). Honela, hainbat elkarriketen bidez, eta hala nola, kultura mediterraneo berezia duten zenbait herritar jantzi, jator eta duin ezagutu genituen.

Historiaren ezagutzari zegokionez, Pedro Bereterra (Pietro Navaro, 1460-1528) erromaniar "condottierok" lurralde haietan egindako gerrak ezagun egiten zitzaizkien; bazeukaten nolabaiteko herri kontzientzia, eta bitxia zen maiz transmititzen ziguten

nostalgia historikoa. Izan ere, XIX. mendeko "risorgimento" edo Italiako demokraziaren eratzeko ez omen zuten gauza onik ekarri hegaldetako herritarrei. "Pizza" bat muturra okertzen bazitzaigun ere, Borboien aurreko erresuma zeukaten biziki gogoan.

Ezin uka beraz, hango naturak eta jendeak hunkitu egin gaituela, ezinbestean. Are gehiago, urteen poderioz geratzen zaigun itxaropen eta babesleku ideologiko bakarraren tanikoa erromantizismoan dinarritzen dela konuan izanik.

ZENBAIT IRADOKIZUN

Lehenik, herrira gogorazazi La tana del lupo ez dela oraindik zorionez gentrifikatutako ibilbide ezaguna, beraz GPSa eta tracka eskuragarri izatea ia derrigorrezkoa dela.

23/08/01

Bestalde, "gravel" motako txirrindua agian ez da egokiena. La tana del lupo soilik nahi bada egin, izan ere, Strade Bianche eskatzen duen maila teknikorako gehiago egokitzen baita mendiko txirrindua. Dena den, "gravelak" guri independentzia polita eman digu. Erronatik hasita asfaltozko kilometro andanak nahiko erraz egiteko. Hala ere, izan kontuan errepide asfaltatuetakako bide bazterrak nahiko estuak direla, eta gidari italiarrak orokorrean ez daudela ohituak txirrindulariekin bidea partekatzen.

Ekipamenduari dagokionez, guk, bibakak egiteko, kanpin denda, lo zakua eta sukaldeko zenbait trankulu eraman genituen, eta esan beharra dago, asko alferrik. Alde batetik, edozein herritan aurki daitezke elako ostatu egokia atsedean hartzeko, eta bestetik, Italian ez delako horren erraza gaua bide bazterean igarotzea.

Hegaldiari dagokionez, txirrinduaren garraioa ez da errazegia izan, ikusi besterik ez dago zein egoeratan geunden artikulua hau idazten ari nintzenean. Norbere gogotarako utziko dugu azken 30 urteotan teknologia berrien hedapenak, azpiegitura emaldioren erakuntzek eta garraio modu berriek nonahi aipatzen den "mugikortasuna" benetan erraztu ala zaildu egin ote duten.

Oztopoak oztopo, bidaiari benetan xarmagarria, aberasgarria eta aholkatzeko modukoa izan da. Bizikletaz edo gabe,

Itali "Gravel" txirrindua

edozein naturazale edo mendizale damutuazaziko ez duen ingurunea.

Badator txiki bat. Italik dio aurreko berbera dirudie la, DEFCON 1?

Zenbait "kin to" abruzzese eta biok. Atzetan Sirente mendiak (Abruzzo eta Lazio lurraldeak)

ETAPA	EGUNA	NONDIK-NORA	LATANA DEL LUPO	DISTANTZIA (KM)	STRADE BIANCHE (%)
1	2023/06/30	Fiumicino-Erroma		30	0
2	2023/07/01	Erroma-Cese		130	0
3	2023/07/02	Cese-Rocca di Cambio		40	0
		Rocca di Cambio-Preturo	X	40	60
4	2023/07/03	Preturo-Castel del Monte	X	70	70
5	2023/07/04	Castel del Monte-Popoli-Musellaro	X	80	60
6	2023/07/05	Musellaro-Villeta de Barrea	X	80	60
7	2023/07/06	Villeta de Barrea-Secinaro	X	80	40
8	2023/07/07	Secinaro-Rocca di Mezzo	X	40	70
		Rocca di Mezzo-Filettino		80	0
9	2023/07/08	Filettino-Erroma-Fiumicino		120	0

INFORMAZIO GEHIAGO

TRACKA

